

TOSSAL DE MALLATA

Semontano de Balbastro

Des d'Alquezra pel pont de Villacantal i el barranc del Trucho

Distància	17,5 km
Desnivell acumulat	762 m
Nivell de dificultat	fàcil
Data	3 de setembre de 2017
Cartografia	Editorial Alpina. Sierra y cañones de Guara (1:40000)
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=21488357

La serra de Guara és molt rica en pintures rupestres. Més de la meitat es localitzen en balms «*covachos*» de la zona on conflueixen els barrancs Basender, la Choca i Chimiachas amb el Vero. Amb una datació entre el mesolític i l'edat del bronze, d'entre 8000 i 1500 anys aC.

Partint d'Alquezra (Alquézar en castellà), aquest itinerari passa per quatre d'aquests abrics: font del Trucho, *covacho* d'Arpán i els dos del tossal de Mallata. Tots estan protegits amb reixes que impedeixen visionar bona part de les pintures des de l'exterior. Solament s'hi pot accedir mitjançant visita guiada.

Part del camí de retorn fins a Asque no és senyalitzat, però sí ben fressat i fàcil de seguir. A banda d'això, cap altra dificultat.

Accés

Accedim a Alquezra des d'Osca per la A-1229 o bé des de Balbastro per la A-1232. Ens cal aparcar a l'entrada de la vila i recórrer els seus bonics carrerons fins a la porxada plaça Major o de Rafael Ayerbe.

Plaça Major (625m)

Sortim de la plaça pel carrer San Lucas seguint les indicacions al pont de Villacantal i Lecina. Continuem per un passeig paral·lel al barranc de Payuala. Per unes escales baixem a creuar-lo i, per l'altre marge, ens enfilem a una collada.

Collada San Lucas (675m)

Cruïlla de camins ben senyalitzada. Continuem en direcció a Asque i el pont de Villacantal, en baixada.

Pont de Villacantal (520m)

Pont medieval sobre el riu Vero. Un dels tres que disposava la vila. A l'altre marge ens enfilem tot seguint el barranc de Lumos, que desguassa aquí. Continuem uns dos-cents metres per la seva llera pedregosa, en un tram engorjat.

Barranc de Lumos (550m)

Quan la gorja s'obre una mica, una pista en surt a mà dreta enfilant-se en direcció a Asque. Pocs metres més enllà, a mà esquerra, prenem un corriol senyalitzat en direcció a Lecina, font del Trucho i la cova d'Arpán. Pugem fort separant-nos de la llera. Fem una colzada i continuem vers el N.

Obviem un corriol fitat a mà esquerra (ignorem on mena) que puja per una codina. Continuem guanyant alçada en moderat pendent (N).

Collada de Lumos (634m)

Bifurcació en T indicada. A mà dreta un corriol baixa a retrobar el barranc. Continuem recte en direcció a Lecina. Pocs metres més enllà nova bifurcació, ara en Y. El ramal de la dreta continua per sobre un esquenall, entre el barranc de Lumos i el del Trucho, que encara no albirem.

Anem a l'esquerra, en baixada fins a trobar el barranc del Trucho que seguim a mà dreta (NNE).

Cova del Trucho (620m)

Apartada pocs metres del camí. Continuem (NNE) fins a la confluència amb el barranc d'Arpán.

Barranc d'Arpán (686m)

Uns penells ens il·lustren sobre l'art rupestre de la zona i la morfologia del terreny: el contrast entre el calcari i els afloraments conglomerats s'observa especialment en aquesta zona. El *covacho* d'Arpán és a poc més enllà, vers a ponent. Continuem guanyant alçària moderadament (NE).

Camí al tossal de Mallata (740m)

Bifurcació en T indicada. Deixem el camí pel que veníem —el reprendrem a la tornada— per un altre a mà esquerra en direcció a Lecina i el tossal de Mallata. Tornem sobre el barranc d'Arpán i el seguim a mà dreta, per la seva capçalera (N), enfilant-nos a una collada.

Collada de San Caprasio (796m)

Som molt a prop de la carreta, que hem pogut albirar tot pujant. Un camí a mà dreta hi baixa. Al mapa hi és ressenyada erròniament com a collada de Arbe.

En aquest punt hi hagué una ermita dedicada a San Caprasio o Caprás, un poblat i una necròpoli dels que solament en resten quatre pedres a la vista. Un petit penell ens ho explica.

Continuem (NW), ara planerament per una pista ampla, en direcció a Lecina. Trobem més panells informatius i diverses bifurcacions. Seguim indicacions a «punt de trobada», tossal de Mallata o Lecina.

Camí de Portiacha (790m)

Bifurcació en T. Un penell i senyalització vertical ens indiquen que aquest és el punt de trobada amb el guia per a la visites a les coves. El camí de la dreta mena, en poca estona, a l'aparcament de Portiacha, un dels diversos que hi ha al llarg de la A-2205. Un altre penell ens il·lustra sobre els abrics de Mallata. Anem a l'esquerra (W).

Abrics de Mallata (790m)

A la bifurcació deixem al camí que baixa al riu Vero i l'ermita de San Martín de Lecina, per un altre indicat a mà dreta. Ens enfilem al tossal i, a uns dos-cents metres i escaig, trobem el primer abric «Mallata 1». Hi baixem per unes escales protegides per sòlides baranes. Poc més enllà hi ha el segon «Mallata B», també amb l'accés ben apariat. Mallata, en aragonès, vol dir cleda.

Aquests abrics són a dues balmes de les nombroses que corquen el cingle on el tossal s'aboca, amb un desnivell de dos-cents metres, sobre el riu Vero. És, a més, un excel·lent mirador de la gorja des del que podem observar la seva peculiar fisonomia.

Desfem el camí fins a la bifurcació sobre el barranc d'Arpan, on ara anem a l'esquerra (E) fins a trobar la carretera.

A-2205. Aparcament d'accés a les coves (780m)

Erròniament indicat al mapa com a collada de San Caprasio. Hi ha un altre penell informatiu.

Seguim tres-cents metres per carretera (S). La deixem per un ample camí a mà dreta. Obviem un parell de camins, també a mà dreta (un d'ells és el que hem rebutjat a la collada de Lumos). Tornem a trobar la carretera però continuem pel camí que s'hi manté paral·lel. Sempre vers el S.

Prou més avall en una bifurcació en Y, seguim pel ramal de la dreta i sortim sobre un camí carreter que prenem a mà esquerra (E).

Albirem un poble, però no és Asque, on ens adrecem seguidament, sinó Colungo.

Asque (630m)

Seguim el GR 1.1 per un ample camí carreter en direcció al pont de Fuendebaños i Alquezra. Quan el camí esdevé un corriol ben apariat, esglaonat i protegit per unes baranes del tot innecessàries, anem davallant per retrobar el riu Vero.

Pont Fuendebaños (480m)

El nom té relació amb una font situada aigües avall. És un altre dels tres ponts medievals de la vila, juntament amb el de Villacantal, pel que hem passat a l'anada, i de l'Albarda més al sud.

Prop del pont hi ha un molí. S'hi accedeix per un camí pel marge dret, però és una finca particular.

Solament ens cal pujar per l'ample camí que ens retorna a la vila.